

חודש כסליו- הזית והשמן

לקראת חודש כסליו והקניית החומרים לחג החנוכה המתקרב נחלק לשלושה נושאים עיקריים:

השבוע הראשון- הזית והשמן והמנורה בבית המקדש

בשבוע השני- נס המלחמה והניצחון מכבים- יונים

בשבוע השלישי- דיני ומנהגי חג החנוכה

הזית והשמן

במפגש הבוקר

המלמד יספר על בית המקדש בתפארתו, יתאר את כלי בית המקדש ואת עבודת הקורבנות והקטרת הקטורת. המלמד יתאר בשפה ציורית את היופי וההדר שהיו בבית המקדש, את עולי הרגל שבאו שלוש פעמים בשנה להקריב קרבנות ולהתפלל לה'.

הדגשה מיוחדת תנתן לתיאור הדלקת המנורה. המנורה היתה עשויה משבעה קנים. שלוש מדרגות היו למנורה ועליהן היה עולה הכהן הגדול שהדליק כל בוקר וערב את המנורה. המנורה היתה מאירה ומכבדת את בית המקדש והניסים שנעשו בה היטיבו את התחושה שהשכינה שורה בבית המקדש.

המנורה היתה מאירה באור גדול כל כך, שאישה היתה יושבת במרפסת שלה בירושלים בשעת הערב ובוררת חיטים (אורז, גריסים) היא לא היתה צריכה להדליק אור בביתה, אלא המנורה של בית המקדש האירה לה.

אפשר לשיר ביחד את השיר האהוב

היה לנו בית מקדש

מפואר ומקודש

הכהן הגדול היה ניגש

ומדליק את מנורת הזהב

מנורה מנורה מנורה

תני לנו שוב אורה

מה נפלא היה האור

מנורה מנורת זהב טהור

באיזה שמן השתמשו להדלקת המנורה? בשמן זית זך

הנרות במנורה הודלקו בשמן זית. בפסוק בספר שמות נאמר "שמן זית זך כתית למאור", ומכאן למדו חז"ל שהשמן ששימש למילוי המנורה היה באיכות הגבוהה ביותר המכונה "ראשון שבראשון" שמן זה בא מהזיתים המובחרים הנמסקים מצמרת עץ הזית, ושעברו כתישה - ולא טחינה שעלולה לגרום לעכירות בשמן.

פעילות חקר- בחצר

המלמד יביא תמונה של עץ זית. (אם יש בקרבת הגן עץ זיתים כדאי לצאת עם הילדים לראותו מקרוב)

במה עץ זית שונה מעצים אחרים? הילדים יתארו את הגזע, הענפים והעלים

המלמד יוסיף כי בשונה מעצים רבים אחרים, לעץ הזית אין שלכת, ועליו אינם נושרים בעתות החורף או הקיץ.

המלמד יביא ענף של עץ זית עם זיתים. וישאל את הילדים שאלות חקר:

איזה צבע יש לזיתים? (ירוק)

מי מכיר צבע נוסף של זיתים?(שחור)

איזה טעם יש לזיתים?(מר)

מתי אנחנו אוכלים זיתים? (בפיצה, בלחם עם גבינה, בסלט)

הזית והשמן

מהי התוצרת של הזית? (שמן)

שמן זית נחשב לשמן משובח מוסיפים אותו למאכלים והוא בריא גם לרפואה, לשפתיים סדוקות, לכאבים באוזניים...

מי יודע כיצד מכינים את השמן?

מוסקים - קוטפים את הזיתים מהעץ ומועכים אותם במקום שנקרא בית הבד. הטיפות הראשונות של השמן שיוצא מהזית מיועדות לשמן זית זך. אחרי שטוחנים את הזית השמן שנוצר מיועד לדברים אחרים.

(מצורפות תמונות לתהליך יצירת השמן מהזיתים)

המלמד יכול לתת לילדם למעוך את הזית בין האצבעות (קשה מאוד להוציא שמן אך מרגישים שמנוניות ביד)

אפשר לערוך גם ניסויים של שמן ותכונותיו הנוספות:

השמן צף מעל המים (למזוג מים לכוס ולאחר מכן מעט שמן. השמן צף)

השמן מכתים, זהירות! אם נשפך שמן על בגד נשאר כתם. (לשפוך שמן על דף צבעוני ולהראות את הכתם שנוצר)

השמן חומר דליק (לשים שמן בכלי עם פתילה ולהדליק וכלי עם מים ופתילה מה נדלק?)

פעילות שמיעתית - דקלום

(מצורפות תמונות להמחשה)

שמעיה יצא מהבית

ופגש עץ של זית,

ספר לי עץ במה אתה מיוחד?

מה יש לך שאין לאף אחד?

ענה לו העץ: הגזע שלי חלול ונוטה לצד

איני עומד בשלכת - אני ירוק לעד

הזיתים שלי קצת מרים אך מאוד יקרים

אני משבעת המינים וממני שמן מכינים

שמן זית זך בקדושה וטהרה

הכהן הגדול מדליק בו את המנורה

מדקלמים את השיר פעם אחת או יותר ולאחר שהילדים קשובים, נותנים להם להשלים את החרוזים.

שמעיה יצא מהבית / פגש עץ של _____

לאחר שינון מספר פעמים ושימוש בתרגיל השלמת החרוזים סביר להניח שהילדים ידעו את הדקלום בעל פה.

רצף של תהליכים

אפשר להרחיב מעט על רצף תהליכים

מעץ הזית מוסקים (קוטפים) זיתים, מהזיתים מכינים שמן. התהליך: עץ-זית- שמן

הדבורה מוצצת צוף מהפרחים ומכינה מהם דבש. התהליך: דבורה-פרח-דבש

מעץ הדקל גודדים (קוטפים) תמרים ומהם מכינים סילאן או ממרח תמרים. התהליך: עץ דקל-תמר- סילאן

מעץ הגפן בוצרים ענבים מהענבים מייצרים יין. התהליך: עץ גפן-ענבים-יין

מצורף משחק תהליכים- מה קדם למה?

פעילות יצירתית

הילדים יכינו זיתים מניירות קרפ מקומטים או גזירה של ריבועי נייר ירוק וימלאו ציור של זית. באופן דומה יכינו גם כד של שמן על בריסטול עבה (אפשר למרוח פלסטלינה, לצבוע בגואש, להדביק מדבקות וכד') אפשר להביא סלסלה גדולה ולמלא בה את כל הזיתים של הילדים ואת הכדים "יחזיקו על הכתף" וכעת כולם עולים לירושלים להביא ביכורים ושמן זית מתנה לבית המקדש.

פעילות חויתית

אפשר לתת לילדים רצועות אל-בד לבן שיקשרו על הראש כדרך עולי הרגל בעבר, וכולם צועדים בשיירה מסביב לחדר תוך שירה, "עומדות היו רגלינו בשעריך ירושלים" אפשר להרחיב את המשחק ולחלק את הילדים לכמה קבוצות כאשר מכל פינות הגן מצטרפת קבוצה נוספת וכולם ביחד מכריזים "קומו ונעלה ציון"

מצורף

מה נוצר ממה? גילאי 3

איך משחקים? מסדרים את הכרטיסים בערימה כשפניהם כלפי מטה. מחלקים לכל ילד שני כרטיסים. כל ילד מרים בתורו כרטיס מהערימה ובודק אם הוא מתאים לאחד הכרטיסים שבידו. אם שני הכרטיסים משלימים זה את זה, הוא מחבר ביניהם ומניח לצידו. אם הכרטיסים לא מתאימים, מחזירים את הכרטיס לתחתית הערימה. **שימו לב:** כדי להקל על הילדים הקטנים, הכרטיסים משלימים זה את זה כמו בפאזל. ולכל זוג מסגרת בצבע זהה.

משחק חשבוני גילאי 4-6

מטרת המשחק- זיהוי תבנית של כמויות. (גילאי 4 זיהוי של עד 4 גילאי 5 זיהוי של עד 6) כל ילד מקבל לוח ובו מקום לכרטיסים. מניחים במרכז השולחן את כל הכרטיסים כשפניהם כלפי מעלה. בכל תור מסובבים את שני המחוגים ובודקים על מה מראה המחוג. לדוגמא המחוג מראה על הזית והמחוג השני מראה על מספר 2 - כל הילדים מחפשים כרטיס שבו רואים 2 זיתים. מי שמוצא, לוקח את הכרטיס ומניח על הלוח שלו... המנצח- מי שמילא ראשון את כל הלוח. לגילאי 4 משמשים בלוח עד מספר 4 ולגילאי 5 בלוח עד מספר 6

הלוואי שבמהרה יבנה בית המקדש ונזכה לראות את הכהן הגדול מדליק את המנורה בשמן זית זך!